

Позиция на работната група по енергетика на Германо-българската индустриална търговска камара (ГБИТК) по отношение на либерализацията на пазара и необходимостта от реформи в българската енергийна система

Работната група по енергетика на ГБИТК оценява възможността да окаже подкрепа на правителството при разработването на реформите в българската енергийната система. Енергийната система е повод за сериозна загриженост през последните няколко години и неспособността за справяне с основните "недостатъци" има значително отрицателно въздействие върху икономиката - както за производители, така и за домакинствата и за корпоративни потребители, както и нанася вреда върху инвестиционния климат в България.

Всички страни са съгласни, че критичен проблем е значителният и нарастващ дефицит в цялата енергийна система. Настоящата политика да запази цените на енергията изкуствено ниски не е устойчив инструмент, който да даде тласък на икономиката и да намали социалните проблеми. Цените на енергията трябва да бъдат либерализирани, за да се даде точният ценови сигнал за по-добро използване на енергията, докато социалните проблеми трябва да бъдат решени чрез целенасочени социални мерки. По-скоро, правителството трябва да приеме дългосрочен холистичен подход, който измерва и при пълна прозрачност се насочва към въздействието върху отделните участници и на цялата система.

Всички реформи както в краткосрочен, така и в дългосрочен план трябва да са базирани върху основните принципи за **устойчивост, предвидимост и прозрачност** и в частност да имат за цел 1) либерализирането на пазара на електроенергия, 2) укрепване на регулаторната среда, 3) стабилизиране на енергийните дружества, и 4) въвеждането на подходяща система за социално подпомагане. Следните ключови мерки могат да бъдат от полза, в дългосрочен план, за постигането на тези цели:

1. Либерализиране на пазара

- 1.1. Създаване на прозрачен и надежден обмен на електроенергия. С цел да се спести време и за да има значителна ликвидност е препоръчително да се обединят сили с вече съществуващите борси в региона като OPCOM или NUPX.
- 1.2. Създаване на реален пазар на балансираща енергия чрез премахване на сегашния механизъм за установяване на административна цена и чрез формирането на балансиращи групи, които да сведат разходите до минимум.
- 1.3. Отваряне на пазара за бизнес клиентите на ниско напрежение и за домакинствата.
- 1.4. Въвеждане на механизъм за провеждане на задължителен търг за доставчиците от последна инстанция при изкупуване на енергия, вместо сега действащият модел на един единствен купувач.
- 1.5. Осигуряване на прозрачност и конкуренция при закупуване на електроенергия на едро чрез организирането на продажба на електроенергия от държавни институции, по открит и прозрачен начин, посредством задължителна продажба чрез търгове, респ. само чрез енергийните борси
- 1.6. Ефективно отделяне на обществения доставчик на природен газ от преносния оператор на природен газ
- 1.7. Либерализиране на пазара на природен газ чрез дерегулация на доставката на газ за всички привилегирани клиенти (всички клиенти с изключение на

клиентите на обществените доставчици/доставчиците от последна инстанция), което е пряко изискване по чл. 3.3 на Директива 2009/73/ЕО

2. Укрепване на Регулатора.
 - 2.1. Установяване на правила, гарантиращи независимостта на регулаторния орган ДКЕВР от влиянието на изпълнителната власт (т.е. изместване на механизма за назначаване и избор на членовете на регулатора от страна на правителството в парламента, при което да бъде задължително провеждането на открито заседание, както и прилагането на различна продължителност на мандата от този на правителството).
 - 2.2. Приемане на промени в Закона за енергетиката, за това че ДКЕВР трябва да се подчинява на ясни правила и че независимостта не бива да се разбира като всемогъщество. Основна задача на ДКЕВР трябва да бъде да се гарантира устойчивото функциониране на енергийната система, като се предприемат предвидими, стабилни, прозрачни и недискриминационни мерки
 - 2.3. Всички такси, които се заплащат от енергийните дружества към ДКЕВР трябва да бъдат прозрачни и те трябва да остават в Регулатора, за да се засили и укрепи позицията му.
 - 2.4. Ползване на консултативна помощ от компетентните органи на Европейския съюз, както и от други международни експерти и подобряване на административния капацитет, съгласно препоръките направени в доклада на Световната банка.
3. Стабилизиране на енергийните дружества
 - 3.1. Ограничаване на ненужните законови промени, като по този начин се ограничат и сътресенията в системата, което изостря инвестиционния климат, както и да се избягва приемането на мерки със задна дата.
 - 3.2. Дефиниране на бъдещата роля на НЕК. Когато бъде отменен модела на Единствения купувач, правителството ще трябва да намери други начини за покриване на своите задължения.
 - 3.3. Тарифите, които се заплащат към операторите на мрежите за електроенергия и природен газ, трябва да бъдат достатъчни за покриване на оперативните разходи, както и за покриване на необходимите инвестиционни изисквания и да са недискриминационни.
 - 3.4. Стимулиране на високо ефективното производство от когенерации и да се позволи на топлофикационните дружества да въведат пазарно ориентирани бизнес модели.
 - 3.5. Въвеждане на санкции и затваряне на централите, които не отговарят на екологичните изисквания на ЕС.
 - 3.6. Оценка на формулата, по която се определя студения резерв и понижаване размера на резерва, ако е възможно, като се има предвид, че надеждността на системата трябва да бъде запазена. ЕСО трябва да осигури необходимия резерв при оптимална цена, получена чрез конкурентно наддаване.
 - 3.7. Регулираните цени за обществените снабдителите / доставчиците от последна инстанция следва да гарантират икономически обоснована норма на възвръщаемост, чрез осигуряване на ефективни законодателни механизми за трансформиране на прогнозните цени за регулираните периоди до реалните им стойности през всеки годишен период.

4. Въвеждане на подходяща социална система за подпомагане
 - 4.1. Определяне на нуждата от подпомагане на енергийно бедните домакинства, преди въвеждане на системата за социално подпомагане
 - 4.2. Очакваното увеличение на ДДС, в следствие на либерализирането на пазара, да се използва за допълнително финансиране на системата за социално подпомагане
 - 4.3. Съществуващият енергиен акциз да бъде разширен и за битовите клиенти и приходите да бъдат използвани изключително за финансиране на системата за социално подпомагане
 - 4.4. Създаване на механизми за контрол на енергийните помощи и да се предотвратят евентуални злоупотреби
 - 4.5. Сътрудничество с общините, с цел увеличаване на ефективността на социалните наеми ("Жилфонд") и оптимизирането на досегашните енергийни помощи

Смятаме, че тези препоръки са в синхрон с тенденцията за модерен либерализиран енергиен пазар и ще подобри финансовото състояние на сектора. Бихме искали Министерството на икономиката и енергетиката да включи представители на ГБИТК и бизнеса в работната група, която подготвя енергийната стратегия. В ГБИТК членуват хора със значителни технически и правни познания, които са готови да предложат съвети и помощ. Уверени сме, че включването на всички заинтересовани страни в подготовката на енергийната стратегия ще е от голяма полза за реформите.